

- A CD-ROM-ot „végfelhasználó”-i termékek tekintik, melynél nincs szükség könyvtárosi közvetítésre (ellentétben az online adatbázisokkal).
- A gyártók hiányolják a több felhasználói ponttal rendelkező intézményeknél a CD-ROM hálózatokat. A könyvtárak csekély megtakarítás reményében (másolati díj) elavult lemezt adnak kézzől-kézre, remélve, hogy akad olvasó, aki az inkurrens informá-

ciót még használni tudja. (Ezért kötik ki az előállítók, hogy az új lemez megérkezésekor a régit vissza kell küldeni.)

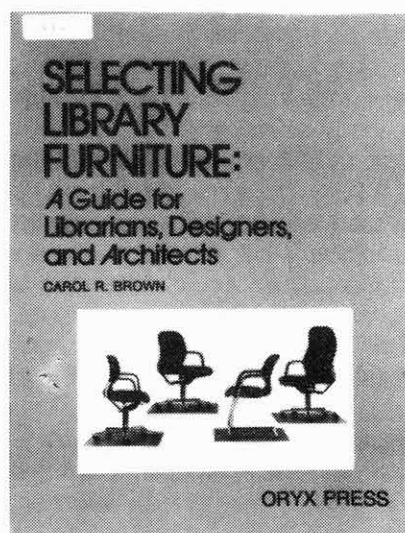
- Az igények egyre inkább a dokumentumbeszerzést és könyvtárközi kölcsönzést is kiváltó teljes szövegű (full-text) adatbázisok, valamint a CD-ROM minden előnyét megtestesítő, de „házon belül” előállítható WORM rendszer felé irányulnak.

Szalkai Istvánné

Bútorválasztás : kalauz könyvtárosok, tervezők és építészek számára.

Ismét egy rendkívül praktikus amerikai vademecum a Könyvtártudományi Szakkönyvtár állományában. Így mindenekelőtt szakkönyvtárunk állománygyarapítási gyakorlatát (hadd ne nevezük immár politikának) kell megdicséernünk, mielőtt magának a kiadványnak a bemutatásába fogunk. Annál is inkább, mert előbb-utóbb csak tudomásul vesszük, hogy nem vagyunk könyvtári nagyhatalom, s okosabban tesszük, ha nem ambiciózus monográfiarati és -kiadási programokat indítunk, hanem beszerezzük a rendelkezésünkre álló kiadványokat a világcipacról, egyiküket-másikukat talán le is fordítjuk, de mindenekelőtt megtanulhatjuk könyvtárosainkkal azokat a nyelveket, amelyekben ezek megjelennek. Mindenesetre a Könyvtártudományi Szakkönyvtár megteszi a magáét annak érdekében, hogy kedvet keltsen az idegen nyelvek tanulásához: jó könyveket szerez be és kellőképpen propagálja is őket. S most térjünk rá a kezünkben lévő publikációra.

Szerzője egy olyan kolleganő, aki bőséges közművelődési és egyetemi könyvtári gyakorlatot szerzett, majd ennek birtokában könyvtárépítési és berendezési konzultációs céget alapított. Ez az a szakmai és üzleti háttér, amelyre támaszkodva egyaránt fordulhatott tapasztalataival könyvtárosokhoz és partnereikhez, az

BROWN, Carol R.: Selecting library furniture : a guide for librarians, designers and architects. - Phoenix : Oryx, 1989. - 109 p. : ill.

építészekhez, belsőépítészekhez, bútortervezőkhöz és - az alcímben külön meg nem említve - a bútorgyártókhoz és -forgalmazókhoz. A könyv - de szívesebben nevezem alcímén: az útmutató, a kalauz - olvasóját az első mondatától kezdve a bizalom érzése tölti el: hiteles személy szól hozzá, akinek szavára adhat, akiben megbízhat. A szerző csöppet sem nagyképű, inkább szerény, nem fölényeskedik, csupán tanácsot ad, s mindezt kellő humorral teszi. Így sikerül neki a könyvtárosoktól egyébként távoli ismereteket (a

bútorok szerkezetének kötési formái, az illesztések típusai, a bútorlapok szerkezete, a furnirtípusok, a biztonsági szabványok stb.) élvezetes olvasmány formájában élénk tárt, s bennünket az unalom helyett az az érzés tölt el, érdemes volt a könyvet elolvasni, mert ezután másképpen nézünk egy székre, egy asztalra, legyen az a könyvtár már meglévő bútorzata, vagy beszerzendő berendezési tárgy.

Tulajdonképpen ez a könyv célja: segítséget adni az elkopott, elhasznált berendezés kicseréléséhez, illetve egy új könyvtárépület bútorzatának kiválasztásához és beszerzéséhez. Kalauzunk azt mondja, - s ebben egyet kell vele értenünk, - hogy számos könyv foglalkozik könyvtárépítési kérdésekkel (s ezek mellékesen kitérnek a bútorzatra is), de igen ritka az, amely magát a berendezést választja tárgyául. Ezért is vállalkozott ő e kérdéskör összefoglalására.

Véleménye szerint - s ehhez ismét csatlakozunk, - egy könyvtár bútorzatának beszerzéséhez éppen úgy szükség van egy szakmai programra, mint magának az épületnek a megtervezéséhez. A könyvtáros maga tudja a legjobban - természetesen építve más szakemberek szakértelmére, - milyen is a könyvtára számára legmegfelelőbb bútorzat. Az egyes bútorokra kiterjedő szakmai programban három szempontot kell érvényesíteni: mi a bútor funkciója (ki, hogyan, mire használja), a tartósság (élettartam, karbantartás, javítás) és a megjelenés (esztétikum). A szakmai program az első lépés, amit a piacon való tájékozódás, az ajánlatkérés, a cégek versenyeztetése követ, s csak ezután kerül sor magára a vásárlásra.

Külön fejezetek foglalkoznak a könyvtári alapbútorokkal: az állványzattal, a kölcsönzési és tájékoztató pultokkal, a székekkel és egyéb ülőbútorokkal és az állományt kiállításszerűen bemutató berendezésekkel, valamint az irodai bútorzattal és a feliratozással. Ezek részletes, de még felületese ismertetésére sem vállalkozhatunk. Csak annyit mondhatunk az e kérdések iránt érdeklődő hazai kollégáinknak, hogy érdemes egytől-egyig elolvasni őket: részint rendszerezik eddigi ismereteinket, részint igen sok új, megszívlelendő tanulsággal szolgálnak. Kevésbé, alig, sőt egyáltalán nem hasznosíthatjuk viszont az amerikai bútor- s ezen belül a könyvtári bútorpiacra vonatkozó információkat, hiszen mikor lesz módunk valaha is a tengerentúlról beszerezni könyvtári berendezésünket.

Másfelől azonban két szempontból mégis nagyon hasznosak azok a tanulságok, amiket az ot-tani, ott magától értetődő kínálat-kereslet viszonyról leszűrhetünk a magunk számára.

Az egyik a minőség tanulsága. Nem arról van szó, hogy minden szuperszínvonalon készül. Egyáltalán nem. De arról igen, hogy a minőség szoros korrelációban van az árral, s az eladó is, a vevő is tudja, hogy a pénzért azzal összhangban álló minőséget kell adnia, illetve kapnia. S még mindig a minőség kritériumához tartozó vonások: tartósság, biztonságos szolgálat, szabványosítás. Garancia. A funkcionalitás tisztelete. A hosszú távban való gondolkodás: az elkopott bútor javíthatósága, azonos típusúval való kicserélhetősége, egyes bútorok 50-60 éves időtartamra való tervezése és megépítése. S mindezek mögött egy szolid, magabiztos társadalom felelős hozzáállása a közpénzek elköltéséhez.

A másik a piaci erkölcs tanulsága mind a vevő, mind az eladó részéről. Hadd idézzem három mondatát: „Mind a könyvtárosok, mind a könyvtári bútorok előállítóinak és eladóinak közös, jól felfogott érdeke, hogy mindannyian becsületesen és felelősen vegyenek részt a piaci műveletben. Az olyan akciók, amelyek akár a vásárló, akár az eladó szemszögéből tisztességtelenek, károsak az ipar számára, magasabb árakat eredményeznek és valószínűleg általában csökkentik a minőséget. Mindenki, aki tisztában van mindkét fél - a könyvtárosok és a termelők - piaci szerepével, nagyon elkedvetlenedik, amikor akár egyének, akár szervezetek felelőtlenül járnak el.”

Azt hisszük, mindkét tanulság nagyon is megszívlelendő a szociális piacgazdaság felé törekvő társadalmunk számára. De maradjunk csak saját berkeinkben, s igyekezzünk a könyvtáraink és szállítók közötti viszonyt a minőség és a tisztesség alapjára helyezni. E felé pedig az első lépést úgy tehetjük meg, hogy *Brown* aszszony útmutatóját hátulról kezdjük el olvasni. Mondanivalója summázataként itt szól ugyanis az eladó és a vásárló kötelezettségeiről és felelősségéről.

A vonzó kiállítású könyvet sok illusztráció gazdagítja. Az ábrák és a fotók pontosan illeszkednek a szöveghez és viszont. Aki netán mégis Amerikából kívánná beszerezni bútorzatát, tekintse át az első függelék, amely az előállítók listáját tartalmazza. (A Könyvtártudományi Szakkönyvtár helyében mi bekérnénk legalább a

prospektusait, gyártmányjegyzékeiket.) A második függelék egy nem bő, de hasznos bibliográfia, a harmadik pedig a tárgymutató (ami nélkül

szakkönyv nem jelenhet meg ott, ahol valamit is jelent a kiadási kultúra).

Papp István

Könyvtárstatisztikai adatok az EC tagországaiból

Milyen lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy az 1992-ben egyesülő Európán belül ki-egyenlített könyvtári ellátásban részesüljön a lakosság? Ehhez a döntéshez kíván előkészítő anyagul szolgálni a vizsgálati jelentés, mely szerint mindenekelőtt a statisztikai adatszolgáltatás egységességének megteremtésére van szükség. 1986-87-ben az UNESCO régebbi és csak részle-gesen összegyűjtött adatait alapul véve kérdő-íves felmérést hajtottak végre a tizenkét tagállam-ban, a beérkezett adatokat összevetették és ki-egészítették az egyes országok publikált és kéziratot statisztikáival és hivatalos jelentéseivel, majd ahol így is adathiány mutatkozott, becsült értékeket vettek számításba. Így a vizsgálati je-lentés inkább arányokat és trendeket tükröz, a szembe-ütő egyenetlenségekre hívja fel a figyel-met, mint pontos számbeli és összegszerű ada-tokat szolgáltat a Közösség könyvtáraitól.

A vizsgálat kétféle adattípus begyűjtését cé-lozta: a könyvtári tevékenység mutatóit (szolgál-tató helyek száma, beszerzett állomány, kölcsön-zési mutatók stb.) és a pénzügyi adatokat, me-lyekből azonban nem következtek a könyvtári szektornak a Közösség országaiban gyakorolt gazdasági hatására, de kiszámították a rá költött pénz arányát az egész költségvetéshez képest. A vizsgálat során az UNESCO által megállapított könyvtártípusokban gondolkodtak: nemzeti könyvtár, más nagy, általános gyűjtőkörű könyv-tárak; közművelődési könyvtárak; felsőoktatási könyvtárak; iskolai könyvtárak; szakkönyvtárak (ezek vállalatok, kutatóintézetek, múzeumok, tu-dományos társaságok stb. által fenntartott könyvtárakat jelentenek, nagy részük magánkéz-ben van). Az adatgyűjtés elhúzódása és a statisztikai nyilvántartások különbözősége miatt 1981-től 1985-ig valamennyi év adatait bekérték, hogy a becslések több adaton alapulhassanak. Kítűnt, hogy az ISO-nak sürgős feladata lenne a statisztikai adatszolgáltatás egységessítése: a könyvtári tevékenységek szabványos leírása és azoknak a költségvetési rovatoknak a kijelölése és pontos meghatározása, melyeknek a statisztikákban szerepelniük kell. A jelentés javasolja, hogy a könyvtári statisztikát ne csak kampányszerűen, hanem évről évre készítse el az Európai Kö-zösség Bizottsága, enélkül nem tervezhető sem az országos, sem a közös könyvtárpolitika.

A study of library economics in the European Communities : Final report / RAMSDALE Ph. Ed. LIBI-ECON. - Luxembourg : EC, 1988. - VIII, 150 p. - (Information management / Commission of the European Communities)

Néhány jellemző adat: a '80-as évek első felében évente összesen 4,7 millárd ECU-t költöt-tek könyvtárra az EC országaiban, ebből átlago-san 14,8 ECU jutott egy lakosra. A két véglet: Dá-nia évente kb. 56 ECU-t, Spanyolország keve-